

Miquel Izard, una altra cara de la història

per JOSEP NOGUERA i JORDI PUNTAS

El Dr. Miquel Izard és professor d'Història de Catalunya i d'Amèrica a la Universitat de Barcelona. Ha fet aportacions notables a la Història de Catalunya del segle XIX: estudi de la industrialització, la burgesia, l'obrerisme i el proletariat. Ha establert quin ha estat exactament el paper del sector cotoner en la industrialització de Catalunya i ha estudiat els primers moviments sindicals entorn a les "Tres classes de vapor". És estudiant aquest sindicat i, més concretament la vaga de 1890 i en l'establiment del mapa de la mateixa, on tenim les primeres notícies de conflictivitat laboral al Berguedà.

Aprofitant la seva estada a Berga per fer una conferència sobre Història d'Amèrica sota el títol de "Masses sense història i massa història sense gent", vam parlar amb ell llargament, canviant de tema segons la situació, al voltant d'una taula, visitant les Fonts del Llobregat, trepitjant les venerables pedres de Sant Llorenç prop Bagà o bé contemplant la Patum del carrer de la Pietat... Per això aquest text, més que una entrevista és una llarga conversa, amb la història com a fil conductor.

A fer les Amèriques

"A conseqüència de la Caputxinada de 1969 vaig ser apartat de la docència i me'n vaig anar a Veneçuela a investigar les guerres de la independència americanes. El 1970, en crear-se la Universitat Autònoma de Barcelona, i 'perdonat' pel franquisme, vaig tornar a la docència, amb Fontana, Termes, Jutglar,

etc. El 1973 els estudiants reclamaven que es fes història del Tercer Món, i en Fontana em va demanar que m'hi dedicqués."

Aleshores el professor Izard es tenia per un professor d'Història de Catalunya que explicava Història d'Amèrica. Avui, però, es considera un historiador d'Amèrica que explica Història de Catalunya.

A la mort del general Franco, i no havent canviat les coses tal com s'havia pensat, s'adonà que havia estat un historiador al servei de la "història oficial" ("un farcell farcit de fal·làcies", segon digué a la conferència), perquè "la història que s'explica diu el que es vol que

la gent cregui que va passar, escamotejant parts importants del nostre passat." En resum, la "història oficial" està al servei dels qui manen més que no pas al servei dels manats. "Si això passa en general, a l'Amèrica Llatina la diferència entre la 'història oficial' i el passat és encara més esperpèntica. Per això mateix les obres dels creadors (novel·la, cançó, poesia, cinema...) donen una representació del passat que, sense ésser històrica, és més propera a la realitat. Això també passa a Europa: Anglaterra amb Dickens, França amb Zola, etc. Per exemple, a Amèrica, 'Cien años de soledad', de Gabriel García Márquez, dó-

JORDI PUNTAS

Miquel Izard viu la realitat i la història d'Amèrica. i les explica.

La piràmide del Sol a Teotihuacán (222-225 de base, i 63 d'alçada), la "ciutat dels déus", a Mèxic, un exemple de les civilitzacions pre-colombines.

na una informació de la Colòmbia del s. XIX molt superior a l'oficial."

La Història Americana

Per explicar aquest punt ens hem de remuntar al 1492, moment en què els castellans i altres europeus agredeixen les dues menes de societats existents a l'Amèrica pre-colombina. "Per una banda hi havia les 'societats autosuficients' que eren majoria, però amb pocs habitants, i les 'societats excedentàries' comptades, però amb molts habitants. Les primeres eren bàsicament caçadores-recol·lectores amb una gran importància de l'oci, les creences, la solidaritat, la cooperació i l'intercanvi, amb una superestructura màgica i unes relacions afectives obertes, sense autoritat, escola, ni família, i basant l'aprenentatge en la transmissió directa. Les 'societats excedentàries' tenien molt més del necessari i ho comercialitzaven. La seva agricultura, amb regatge i adobs, era molt superior a l'europea d'aquell moment, i l'organització social era complexa. Només cal pensar en els Asteques, els Inques o els Maies (conreadors de la música, el teatre, la dansa, la narració, el joc, l'astrologia...). Va ser sobre aquestes societats que es produí l'opressió oc-

cidental a partir del 1492 i que a la llarga es convertí en un gran laboratori on els aborígens van ser els 'conillets d'índies'. Occident, ja des de la Grècia Clàssica, volia organitzar societats excedentàries on algú, un nombre reduït de persones, aconseguís que la immensa majoria de la gent siguin treballadors que produeixen béns no necessaris, dels quals s'apodera algú, els comercialitza i obliga a consumir als mateixos treballadors."

Les guerres d'independència

Avançant en el temps arribem al moment en què es comencen a produir les guerres de la independència americanes, que el professor Izard veu així:

"Les guerres de la independència són les revolucions burgeses de l'Amèrica Llatina. Coincideixen les insurgències populars contra l'organització excedentària amb la insurgència de la burgesia. A l'Amèrica Llatina l'esclat de la Revolució Burgesa, l'aparició de Josep Bonaparte a la Metròpoli va embolicar la troca. A començaments del XIX les burgesies no tenien clar quin seria l'estat-mercat-nació sobre el qual intervindrien. Fins cap al 1810 la burgesia no es preocupava massa perquè depenien d'Es-

panya. El desbancament de Ferran VII els va fer replantejar les coses. Seguiren mantenint la ficció d'Espanya —Juntes de defensa dels legítims drets de Ferran VII— però alhora hi havia afrancesats, partidaris d'Anglaterra i altres que volien crear un estat-nació-mercat en l'àmbit on es movien.

Cap al 1811 els esdeveniments d'Europa van fer guanyar més o menys l'opció criolla amb la creació de la Capitania de Caracas: si aquesta deixava de dependre de Madrid, per què n'havien de dependre les altres? Així coincidiren els enfrontaments entre 'espanyolistes' i 'independentistes' a més de l'enfrontament entre 'capitalins' i 'provincians', tot això sotraguejat per les insurgències populars. El que a la metròpoli va ser la Guerra de la Independència, a l'Amèrica Llatina van ésser les 'guerres de les independències'. Els refractaris al sistema del sud de Caracas i Buenos Aires es van poder aliar amb els 'llaneros' i amb els 'gauchos' —resistència a cavall— per fer front a la nova societat que volien imposar-los, fins a ser reconduïts. És el mateix procés de la Revolució Francesa i del maig del 1968."

Segons Miquel Izard l'actual mapa americà es féu d'una manera tan absur-

da com el mapa provincial espanyol. Ni la comunitat humana ni la comunitat política hi tenen res a veure. Així el Quetxua es troba dividit entre l'Equador, Perú i Bolívia, el Chaco entre Argentina, Bolívia i Paraguai, etc., etc. D'ací sorgiren les llargues lluites del XIX per la redistribució del territori.

Parlem també d'espanyols i portuguesos a l'Amèrica Llatina, però Izard remarca que Anglaterra, Holanda i Suècia van fer la seva revolució burgesa gràcies al comerç de l'Atlàntic que feien des de les petites illes. El capitalisme sempre és expansionista. Els grans imperis colonials eren França, Anglaterra, Holanda. Els USA engrandeixen el seu territori ocupant l'oest del seu territori inicial a costa dels indis caçadors. Fins cap al 1898 no van tenir problemes, però en aquests anys ja van necessitar més territoris i el món estava repartit. D'ací vingué l'enfrontament amb Anglaterra.

La penetració es fa amb les companyies fruïteres a l'Amèrica Central, de seguida les petroleres a Veneçuela i els grups Morgan i Rockefeller al sud, amb el coure i l'estany. Aliats amb les oligarquies locals desplaçaren els anglesos. Actualment els pactes són amb les multinacionals que ja no se sap d'on són.

El V.è Centenari

Naturalment, parlant d'Amèrica calia arribar al tema del V.è Centenari sobre el qual la seva opinió és contundent dient que "en penso més o menys el que en penso del Mil·lenari. Tinc molt clar, com d'altres investigadors, que Occident va néixer, d'alguna manera, el 12 d'octubre de 1492, i per això penso i em sembla coherent que els que són beneficiaris celebrin el V.è Centenari sense cap mena d'inconvenient malgrat el que va passar. Però aquesta gent també es-

ARXIU

Colom va desembarcar al "Nou Món", i els indígenes van començar a sentir "la descoberta" en la pròpia pell.

tà celebrant, estan cofois, la mort de milers de persones cada dia de fam, o bé que perquè funcioni la societat occidental s'hagin de morir gent a Colòmbia, Beirut, Afganistà, Guatemala... Occident, perquè funcioni, necessita una quantitat impressionant de morts o necessita una quantitat impressionant d'esclavitzats o alienats."

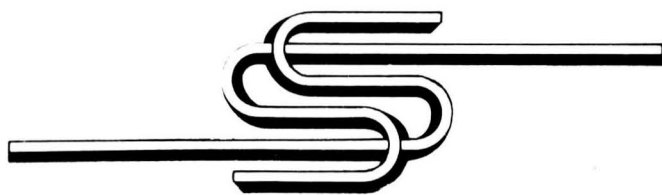
Diu convençut que els latinoamericans no estan per celebracions. "Les víctimes 'd'allà' no ho commemoraran. Els descendents dels aborígens han dit que ells no poden celebrar res perquè el 12-10-1492 va començar la situació de degradació de què són víctimes. A mi aquesta celebració no solament em sembla malament sinó que m'hi oposo obertament. Crec que seria molt trist que d'aquí cinc-cents anys al-

gú commemorés l'organització dels camps de concentració nazis, que van afectar sis milions de persones, la majoria jueus. Els camps de concentració occidentals d'Amèrica varen afectar centenars de milions de persones al llarg de tot un continent."

Així veu la història i així l'explica aquest professor, baixet, bru, de cabells llisos, tot nervi, i amb uns ulls bellugadissos que no paren d'escutar el que l'envolta, desviant, de tant en tant, l'esguard cap a l'horitzó, com si estiguessin enyorats de la terra americana.

**Josep Noguera i Canal
Jordi Puntas i Calveras**

FOTOGRAFIA

Menorets, 3 - Tel. 821 29 14 - BERGA

Reportatges de:

noces
batejos
primeres comunions
foto estudi
foto industrial
foto publicitària

Qualitat en fotografia